

Małgorzata Kozińska
Biblioteka Publiczna w Łomiankach

Projekt „Kopalnia inicjatyw” — Biblioteka Publiczna w Łomiankach aktywizuje młodzież

Streszczenie: *Artykuł traktuje o założeniach, przebiegu i rezultatach projektu „Kopalnia inicjatyw” skierowanego do młodzieży gimnazjalnej, zrealizowanego przez Gminę Łomianki oraz Bibliotekę Publiczną w Łomiankach, a dofinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny (Program Operacyjny Kapitał Ludzki). Problematyka artykułu dotyczy zagadnień związanych z działaniami z zakresu animacji kultury przez biblioteki publiczne i stanowi refleksję nad rolą biblioteki publicznej w lokalnej społeczności. Artykuł stanowi fragment pracy magisterskiej pt. „Animacja kultury w Bibliotece Publicznej w Łomiankach”.*

Słowa kluczowe: *animacja kultury, młodzież, dotacja, aktywizacja, integracja*

Biblioteki publiczne są zainteresowane wykorzystywaniem dofinansowań z rozmaitych źródeł. Świadczą o tym m.in. wyniki badań przeprowadzonych przez Polskie Towarzystwo Bibliologiczne Oddział Warszawski wśród bibliotekarzy z różnych województw. Celem badań wprowadzie [...] *było zdobycie informacji, które mają posłużyć w projektowaniu przyszłych zmian w programach kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych*¹, jednak odpowiedzi respondentów wskazują na zainteresowanie pozyskiwaniem dodatkowych funduszy na działalność placówki. Jako przydatne kompetencje, które powinni nabywać na studiach nowocześni bibliotekarze, ankietowani z wyższym wykształceniem bibliotekarskim na pierwszym miejscu wyróżnili „umiejętność zdobywania środków finansowych na działanie bibliotek” (72,32%), a na czwartym — „animację kulturalną/życia społecznego” (47,76%)². Powyższy przykład ukazuje nie tylko oczekiwania względem studiów, lecz także zapotrzebowanie i potencjał bibliotek publicznych. Wielokrotnie budżet roczny placówki nie pozwala na wprowadzenie nowych usług, dlatego ubieganie się o dotację, otrzymanie jej i zrealizowanie projektu jest jedną z dróg rozwoju biblioteki. Jednak nie zawsze wniosek o dofinansowanie zostaje pozytywnie rozpatrzony. Dlatego tak ważna jest edukacja pracowników bibliotek w zakresie pozyskiwania funduszy.

Biblioteka Publiczna w Łomiankach jako lokalne centrum animacji czytelnictwa i szeroko pojętej kultury ubiega się o dofinansowania na rozmaite przedsięwzięcia, które urozmaicają jej ofertę. Jako samorządowa instytucja kultury może składać wnioski o dotacje m.in. w jednostkach wdrażania projektów unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w Instytucie Książki, Narodowym Centrum Kultury. W praktyce liczba organizowanych konkursów, w których ta placówka może wziąć udział, jest jednak ograniczona. Wiele z nich przeznaczonych jest dla instytucji z mniejszych

¹ GRABOWSKA, D. Studia bibliotekoznawcze w opinii bibliotekarzy. *Poradnik Bibliotekarza* 2010, nr 10, s. 6.

² Tamże, s. 7.

miejsowości (np. konkurs Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży pt. „Równać Szanse 2010”), których liczba mieszkańców wynosi maksimum 20 tys.³. Tymczasem według danych z czerwca 2010 r. gmina Łomianki liczy 22 193 zameldowanych mieszkańców. Powyższe utrudnienia nie osłabiają zapału, lecz motywują do poszukiwania programów, z których Biblioteka Publiczna będzie mogła skorzystać. Przykładem jest zrealizowanie dofinansowanego projektu dla młodzieży gimnazjalnej pt. „Kopalnia inicjatyw” wspólnie z Urzędem Miejskim w Łomiankach w latach 2009 i 2010 w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Idea projektu „Kopalnia inicjatyw” zrodziła się w roku 2008, kiedy animatorzy i bibliotekarze z Biblioteki Publicznej w Łomiankach zauważyli, że młodzież gimnazjalna korzysta głównie z dwóch usług oferowanych przez tę placówkę: wypożyczania książek i bezpłatnego dostępu do Internetu (pół godziny dziennie). Postanowiono zaktywizować tę grupę i zaoferować jej opcjonalne sposoby spędzania wolnego czasu. Podczas pisania wniosku o dotację uwzględniono specyfikę Łomianek: rozproszenie, brak wyrazistego centrum, które byłoby miejscem spotkań i nawiązywania nowych znajomości. Wniosek został pozytywnie rozpatrzony i na jego realizację gmina Łomianki i Biblioteka Publiczna w Łomiankach otrzymały dotację z Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Program Operacyjny Kapitał Ludzki) w wysokości 45754,68 zł.

Naczelnym celem przedsięwzięcia była aktywna integracja młodzieży z gminy Łomianki poprzez uczestnictwo w interdyscyplinarnych warsztatach, dyskusjach, spotkaniach artystycznych i działanie w terenie. Do celów szczegółowych należały: integracja młodzieży zamieszkałej na terenie wiejskim i miejskim gminy Łomianki; integracja młodzieży z Łomianek i starszego pokolenia oraz pobudzenie kulturalno-społecznych lokalnych inicjatyw; poznawanie historii i tradycji Łomianek; kształtowanie u uczestników kompetencji osobistych i umiejętności prospołecznych; edukacja, rozwijanie kreatywności i pobudzanie estetycznych potrzeb młodzieży; budowanie więzi między młodzieżą a małą ojczyzną, jaką są Łomianki; odkrywanie nieuświadomionych zdolności i talentów; poznawanie nowych sposobów spędzania wolnego czasu; nauka konkretnych umiejętności przydatnych w dalszej karierze szkolnej i zawodowej (autoprezentacja, korzystanie z technologii informacyjnych, planowanie i ocena własnej pracy); podwyższenie samooceny młodzieży z poczuciem niższości kulturowej i społecznej⁴.

W okresie od 1 października 2009 r. do 31 marca 2010 r. zrealizowano dwadzieścia jeden spotkań: warsztaty graffiti (trzy spotkania), warsztaty dziennikarskie (dwa spotkania), warsztaty tańca nowoczesnego (cztery spotkania), warsztaty komiksowe (cztery spotkania), warsztaty rozwoju osobistego (cztery spotkania), warsztat „Żywa lekcja historii” (jedno spotkanie), warsztat sztuki nowoczesnej (jedno spotkanie),

³ Konkurs grantowy „Równać Szanse 2010”. W: *Program Rozwoju Bibliotek* [on-line]. [Dostęp 20.05.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org.pl/pl/wiadomosci/czytaj/729>.

⁴ *Kopalnia inicjatyw — wniosek o dofinansowanie projektu: Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, 2009, s. 2–3. Dokument znajduje się w Bibliotece Publicznej w Łomiankach.

warsztat podsumowujący projekt (jedno spotkanie) oraz wernisaż. Uczestnikami projektu byli uczniowie Gimnazjum nr 1 w Łomiankach oraz Gimnazjum nr 2 w Dziekanowie Leśnym. Młodzież z tych szkół miała okazję wzajemnie się poznać, stworzyć wspólne prace oraz zawrzeć znajomości z innymi pasjonatami w wybranej dyscyplinie. Podczas kilku miesięcy zmagania z materiałem twórczą uczestnicy próbowali się przekonać, czy cykl warsztatów, w którym brali udział, odpowiada ich oczekiwaniom, predyspozycjom oraz czy chcieliby rozwijać się w danej dziedzinie.

W celu przybliżenia idei niniejszego przedsięwzięcia warto zapoznać się z przebiegiem poszczególnych paneli warsztatowych, aby w dalszej kolejności zastanowić się nad nową funkcją biblioteki publicznej w niewielkiej miejscowości. W programie „Kopalnia inicjatyw” szczególną uwagę zwrócono na przybliżenie młodzieży sztuki współczesnej. Celem było nie tylko zachęcenie gimnazjalistów do obserwacji i interpretacji aktualnych zjawisk artystycznych, ale przede wszystkim do tworzenia i działania poprzez sztukę na rzecz aktywnej integracji.

Pozornie wydaje się, że warsztat „Żywa lekcja historii” i warsztaty graffiti nic nie łączy. Obydwa jednak związane są z duchem miejsca. Na spotkaniu dotyczącym dziejów miasta młodzi ludzie mogli spojrzeć na Łomianki oczami starszego pokolenia, gdyż na warsztatach gościł znawca historii Łomianek — Kazimierz Medyński. Uczestnicy zostali oprowadzeni podczas wirtualnego spaceru po miejscach dziś już nieistniejących. Mogli je również poznać za pośrednictwem starych fotografii i opowieści. Na warsztatach o przeszłości Łomianek zgłębiali ich historię, na warsztatach graffiti natomiast — tworzyli ją i pozostawili konkretny efekt wspólnej pracy. Graffiti ożywiło jeden z zakątków miasta na ulicy Lwowskiej. Sztukę współczesną reprezentowały także warsztaty komiksowe. Uczestnicy wymyślali scenariusze, uczyli się szkicować i tworzyć komiksy pod okiem rysownika Tomasza Pastuszki. Rezultatem cyklu był zbiór komiksów o różnorodnej tematyce, każda praca wykonana została w innej estetyce oraz według indywidualnego gustu autora.

Fot. 1. 7 listopada 2009 r. — młodzież w działaniu podczas warsztatów graffiti na ulicy Lwowskiej w Łomiankach (ot. M. Kozińska).

Fot. 2. 7 listopada 2009 r. — warsztaty graffiti na ulicy Lwowskiej w Łomiankach (fot. M. Kozińska).

W celu zapoznania się z dokonaniem sztuki ostatnich dziesięcioleci zorganizowano również wizytę w Centrum Sztuki Współczesnej. Młodzież bezpośrednio zetknęła się z wielkimi dziełami „poetry konkretnej”, poznawała ten nurt od strony praktycznej, próbując jednocześnie zrozumieć jego ideę. Wszystkie spotkania ze sztuką służyły

ukazaniu, w jak wielu sferach życia młody człowiek może poszukiwać pasji, spełnienia i realizacji marzeń, w jak wielu działaniach może dostrzec piękno i samemu zacząć podejmować artystyczne inicjatywy. Jednak by móc podejmować inicjatywy, należy poznać siebie. Dlatego w „Kopalni inicjatyw” zorganizowano warsztaty rozwoju osobowości. Uczestnicy poszukiwali kreatywnych rozwiązań postawionych problemów, uczyli się otwartości na różne zjawiska oraz zastanawiali się nad indywidualnymi predyspozycjami. Cykl warsztatów rozwoju osobistego, prowadzony przez Annę Wołosik ze Stowarzyszenia „W Stronę Dziewcząt”, był okazją do zmierzenia się ze sobą. Młodzież zapomniała o szkolnych obowiązkach i dała się ponieść wyobraźni, wymyślając m.in. maszyny do odrabiania lekcji. Zabawie towarzyszyły przede wszystkim nauka pracy w grupie i nabywanie umiejętności komunikacyjnych.

Największym sukcesem okazały się warsztaty dziennikarskie dla gimnazjalistów, odbywające się 8–9 listopada 2009 r. Chętnych było wielu i postanowiono niezależnie od tego przedsięwzięcia zorganizować dodatkowe zajęcia dla uczniów z Gimnazjum nr 2 w Dziekanowie Leśnym. Podczas kursu młodzież zastanawiała się, w jaki sposób funkcjonuje redakcja, jakie osoby wchodzi w jej skład oraz jakie są obowiązki poszczególnych pracowników; uczyła się pisać newsy, rozpoznawać gatunki dziennikarskie, sama utworzyła zespół redakcyjny (redaktor naczelny i techniczny, korektor, dziennikarze, dział foto). Głównym zadaniem było złożenie jednego numeru gazety internetowej, tzw. qmama. Zajęcia prowadzili dziennikarze i trenerzy z Fundacji Nowe Media. Powstałe e-gazety pt. „Jovitka” i „Dziekanus” użytkownicy Internetu mogą oglądać na stronie www.mammedia.pl. Niniejszy cykl warsztatów zaowocował reaktywacją szkolnej gazety w Dziekanowie Leśnym. Dziennikarze z fundacji natomiast wyróżnili jedną z uczestniczek i zaprosili na ogólnopolski obóz najlepszych młodych dziennikarzy, którzy wzięli udział w zajęciach organizowanych przez Fundację Nowe Media. Tematyka qmamów została wybrana przez samych uczestników. Obejmowała różnorodne zagadnienia: konkursy poetyckie, sztukę uliczną — graffiti, film (recenzje), muzykę, teatr oraz ciekawostki historyczne (np. historia czekolady). Są to zatem typowe zainteresowania związane z kulturą i sztuką.

Wyżej opisane działania stanowią przykład ćwiczenia umiejętności pisarskich oraz kształtowania wśród nastolatków kompetencji dziennikarskich i medialnych. Jednocześnie ukazują zapotrzebowanie wśród młodzieży na tego typu przedsięwzięcia. Atutem warsztatów prowadzonych przez Fundację Nowe Media było połączenie zajęć związanych z podstawowymi problemami, wyzwaniem i zdolnościami pracownika mediów z wykorzystaniem możliwości technologicznych w dziennikarstwie. Uczestników najbardziej zainteresowało przekraczanie granic tradycyjnego dziennikarstwa, o czym świadczą nie tylko ich opinie wyrażone w ankietach, lecz także indywidualny sukces jednej z uczennic oraz ożywienie działalności wydawniczej gazetki szkolnej.

Uwieńczeniem pracy młodzieży, animatorów, edukatorów i artystów był wernisaż zorganizowany 25 marca 2010 r., podczas którego burmistrz Łomianek wręczył nagrody najbardziej aktywnym i kreatywnym uczestnikom, a zaproszeni goście (m.in. mieszkańcy gminy, radni, nauczyciele, rodzice, przedstawiciele różnych instytucji oświatowych i kulturalnych z Łomianek) mieli okazję obejrzeć rezultaty pracy: ścianę

prezentacyjną z graffiti, koszulki z nadrukami, gazety: „Jovitkę” i „Dziekanusa”, komiksy autorstwa uczestników, instalację multimedialną z fotografiami starych Łomianek oraz zdjęcia wykonane w trakcie warsztatów.

Fot. 3. 25 marca 2010 r. — wernisaż podsumowujący projekt (fot. P. Stachurski).

Animacja kultury i życia społecznego należy do najcenniejszych działań, jakie może podjąć biblioteka publiczna na drodze współpracy z urzędem miasta i placówkami oświatowymi: [...] *obserwując młodzież, można stwierdzić, że istnieje potrzeba pomagania jej w odkrywaniu własnych zainteresowań i możliwości ich realizacji. Jednocześnie w trakcie różnych działań, np. w przestrzeni miejskiej czy na warsztatach przybliżających historię miejscowości, uczestnicy przywiązują się do rodzinnych terenów. Jak widać biblioteka publiczna może wiele zdziałać na tym polu*⁵.

Niniejszy projekt wskazuje nowy kierunek rozwoju biblioteki publicznej — instytucja poszukuje rozwiązań dążących do zaspokojenia potrzeb intelektualnych, kulturalnych i artystycznych młodzieży oraz wykorzystuje inne niż gminne środki finansowe w celu realizacji statutowych zadań (w tym przypadku fundusze europejskie). Potwierdzają to prezentowane wcześniej wyniki badań dotyczące kształcenia bibliotekarzy — istnieje potrzeba szkolenia pracowników bibliotek w zakresie pozyskiwania dotacji na różnorodne przedsięwzięcia, w tym na upowszechnianie kultury. „Kopalnia inicjatyw” wpisuje się w działania z zakresu animacji kultury — jest inicjatywą wychodzącą naprzeciw potrzebom młodych mieszkańców, co więcej, przeznaczoną nie tylko dla czytelników w wieku gimnazjalnym, lecz ogólnie dla młodzieży zamieszkującej tereny gminy Łomianki. Projekt podkreśla profil społeczny tej instytucji. Jest ważnym przedsięwzięciem również ze względu na hasło Tygodnia Bibliotek 2010 r. —

⁵ KOZIŃSKA, M. Biblioteka w Łomiankach aktywizuje młodzież. *Dodatek do „Poradnika Bibliotekarza”* 2010, nr 5, s. 6.

„Biblioteka: słowa, obrazy, dźwięki”. Jest wprawdzie jego rozszerzeniem, gdyż to „biblioteka wychodzi z murów”, z własnej bezpiecznej przestrzeni książek, świata multimediów i komputerów na zewnątrz, z ofertą mającą na celu włączenie mieszkańców w tworzenie sztuki, kultury i historii.

Fot. 4. 25 marca 2010 r. — uczestnicy projektu „Kopalnia inicjatyw” (fot. P. Stachurski).

Kozińska, M. Projekt „Kopalnia inicjatyw” - Biblioteka Publiczna w Łomiankach aktywizuje młodzież.
W: *Biuletyn EBIB* [online] 2011, nr 5 (123), *Innowacje w bibliotekach publicznych* [Dostęp: 15.07.2011]
Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/123/123_kozinska.pdf.
ISSN 1507-7187.